Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (toinen jaosto)

29 päivänä helmikuuta 2024*

Ennakkoratkaisupyyntö – Ihmisille tarkoitetut lääkkeet – Direktiivi 2001/83/EY – 85 c artikla – Soveltamisala – Lääkkeiden etämyynti yleisölle – Ihmisille tarkoitetut lääkkeet, jotka eivät edellytä lääkemääräystä – Henkilöt, joilla on lupa tai valtuudet harjoittaa lääkkeiden etämyyntiä yleisölle – Jäsenvaltioiden mahdollisuus asettaa kansanterveyden suojelemiseksi ehtoja verkossa myytävien lääkkeiden vähittäisjakelulle niiden alueella – Tietoyhteiskunnan palvelut – Direktiivi 98/34/EY – Direktiivi (EU) 2015/1535 – Palvelu apteekkareiden ja asiakkaiden saattamiseksi yhteen lääkkeiden verkkokauppaa varten

Asiassa C-606/21,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka cour d'appel de Paris (Pariisin ylioikeus, Ranska) on esittänyt 17.9.2021 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 30.9.2021, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Doctipharma SAS

vastaan

Union des Groupements de pharmaciens d'officine (UDGPO) ja

Pictime Coreyre,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (toinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja A. Prechal sekä tuomarit F. Biltgen, N. Wahl (esittelevä tuomari), J. Passer ja M. L. Arastey Sahún,

julkisasiamies: M. Szpunar,

kirjaaja: hallintovirkamies K. Hötzel,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 19.4.2023 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– Doctipharma SAS, edustajinaan V. Eppendahl, L. Lesur, M. Rivasi ja A. Robert, avocats, ja M. Meulenbelt, advocaat,

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

– Union des Groupements de pharmaciens d'officine (UDGPO), edustajinaan S. Beaugendre ja M. Boccon-Gibod, avocats,

– Ranskan hallitus, asiamiehinään G. Bain, V. Depenne, A.-L. Desjonquères, M. Guiresse ja N. Vincent,

– Tšekin hallitus, asiamiehinään T. Machovičová, M. Smolek ja J. Vláčil,

– Italian hallitus, asiamiehenään G. Palmieri, avustajanaan M. Russo, avvocato dello Stato,

– Euroopan komissio, asiamiehinään A. Sipos ja F. Thiran,

kuultuaan julkisasiamiehen 13.7.2023 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee yhtäältä teknisiä standardeja ja määräyksiä ja tietoyhteiskunnan palveluja koskevia määräyksiä koskevien tietojen toimittamisessa noudatettavasta menettelystä 22.6.1998 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 98/34/EY (EYVL 1998, L 204, s. 37), sellaisena kuin se on muutettuna 20.7.1998 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 98/48/EY (EYVL 1998, L 217, s. 18) (jäljempänä direktiivi 98/34), ja toisaalta tietoyhteiskunnan palveluja, erityisesti sähköistä kaupankäyntiä, sisämarkkinoilla koskevista tietyistä oikeudellisista näkökohdista 6.11.2001 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2001/83/EY (EYVL 2001, L 311, s. 67), sellaisena kuin se on muutettuna 8.6.2011 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2011/62/EU (EUVL 2011, L 174, s. 74) (jäljempänä direktiivi 2001/83), 85 c artiklan tulkintaa.

2 Kyseinen pyyntö on esitetty riita-asiassa, jossa asianosaisina ovat Doctipharma SAS ja Union des Groupements de pharmaciens d'officine (UDGPO) ja jossa on kyse lääkkeiden, jotka eivät edellytä lääkemääräystä, sellaisen verkkomyyntitoiminnan laillisuudesta, jota harjoitetaan Doctipharman kehittämän ja ylläpitämän alustan avulla.

Asiassa sovellettavat oikeussäännöt

Unionin oikeus

Direktiivi 98/34

3 Direktiivin 98/34 1 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Tässä direktiivissä tarkoitetaan:

– –

2) ’palvelulla’ kaikkia tietoyhteiskunnan palveluja, toisin sanoen kaikkia etäpalveluina sähköisessä muodossa palvelun vastaanottajan henkilökohtaisesta pyynnöstä toimitettavia palveluja, joista tavallisesti maksetaan korvaus.

Tässä määritelmässä tarkoitetaan:

– ’etäpalvelulla’ palvelua, joka toimitetaan siten, että osapuolet eivät ole samanaikaisesti läsnä,

– ilmaisulla ’sähköisessä muodossa’ palvelua, joka lähetetään lähetyspaikasta ja vastaanotetaan määränpäässä tietoja elektronisesti käsittelevien laitteiden (mukaan lukien digitaalinen pakkaaminen) tai tietojen säilytyksen avulla, ja joka lähetetään, siirretään ja vastaanotetaan kokonaan linjoja, radioyhteyttä, optisia tai muita elektromagneettisia välineitä käyttäen,

– ’palvelun vastaanottajan henkilökohtaisesta pyynnöstä toimitettavalla palvelulla’ palvelua, joka toimitetaan henkilökohtaisen pyynnön perusteella tapahtuvana tiedonsiirtona.

– –”

Direktiivi 2001/83

4 Direktiivin 2001/83 85 c artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Rajoittamatta kansallista lainsäädäntöä, jossa kielletään reseptilääkkeiden tarjoaminen etämyyntiin yleisölle tietoyhteiskunnan palvelujen avulla, jäsenvaltioiden on varmistettava, että lääkkeitä tarjotaan etämyyntiin yleisölle [direktiivissä 98/34] määriteltyjen tietoyhteiskunnan palvelujen avulla seuraavin ehdoin:

a) Luonnollisella henkilöllä tai oikeushenkilöllä, joka tarjoaa lääkkeitä myyntiin, on lupa tai valtuudet toimittaa lääkkeitä yleisölle, myös etämyyntinä, sen jäsenvaltion kansallisen lainsäädännön mukaisesti, johon kyseinen henkilö on sijoittautunut.

b) Edellä a alakohdassa tarkoitettu henkilö on ilmoittanut jäsenvaltiolle, johon kyseinen henkilö on sijoittautunut, ainakin seuraavat tiedot:
   i) nimi tai toiminimi sekä toimipaikan, josta näitä lääkkeitä toimitetaan, pysyvä osoite;
   ii) päivä, jona lääkkeiden toimittaminen yleisölle tietoyhteiskunnan palvelujen avulla on aloitettu;
   iii) tarkoitukseen käytettävän verkkosivuston osoite sekä kaikki verkkosivuston tunnistamiseen tarvittavat tiedot;
   iv) tarvittaessa tietoyhteiskunnan palvelujen avulla etämyyntiin tarjottavien lääkkeiden VI osaston mukainen luokittelu.

   Tiedot on saatettava tarvittaessa ajan tasalle.

c) Lääkkeet ovat määräjäsenvaltion kansallisen lainsäädännön vaatimusten mukaisia 6 artiklan 1 kohdan mukaisesti.

d) Rajoittamatta tietoyhteiskunnan palveluja, erityisesti sähköistä kaupankäyntiä, sisämarkkinoilla koskevista tietyistä oikeudellisista näkökohdista [8.6.2000 annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston] direktiivissä 2000/31/EY (Direktiivi sähköisestä kaupankäynnistä) [(EYVL 2000, L 178, s. 1)] asetettuja tietojen antamista koskevia vaatimuksia verkkosivustolla, jolla tarjotaan lääkkeitä etämyyntiin, on ainakin
   i) toimivaltaisen viranomaisen tai b alakohdan mukaisesti ilmoitetun viranomaisen yhteystiedot;
   ii) hyperlinkki 4 kohdassa tarkoitetulle sijoittautumisjäsenvaltion verkkosivustolle;
   iii) jäljempänä 3 kohdassa tarkoitettu yhteinen tunnus, jonka on oltava selvästi esillä verkkosivuston jokaisella sivulla, joka liittyy lääkkeiden etämyyntiin yleisölle. Yhteisessä tunnuksessa on oltava hyperlinkki 4 kohdan c alakohdassa tarkoitetussa luettelossa olevan henkilön tietueeseen.

2. Jäsenvaltiot voivat asettaa kansanterveyden suojelemiseksi ehtoja tietoyhteiskunnan palvelujen avulla etämyyntiin yleisölle tarjottavien lääkkeiden vähittäisjakelulle niiden alueella.

– –

6. Jäsenvaltioiden on myös toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että muihin kuin 1 kohdassa tarkoitettuihin henkilöihin, jotka tarjoavat lääkkeitä etämyyntinä yleisölle tietoyhteiskunnan palvelujen avulla ja toimivat jäsenvaltioiden alueella, kohdistetaan tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia seuraamuksia, sanotun kuitenkaan rajoittamatta [direktiivin 2000/31] ja tässä osastossa asetettujen vaatimusten soveltamista.”

Direktiivi 2011/62

5 Direktiivin 2011/62 johdanto-osan 21–24 perustelukappaleen sanamuoto on seuraava:

”(21) Lääkkeiden laiton myynti yleisölle internetissä on merkittävä kansanterveydellinen uhka, sillä lääkeväärennökset voivat päätyä tällä tavalla yleisölle. Tähän uhkaan olisi kiinnitettävä huomiota tässä direktiivissä. Tällöin olisi otettava huomioon, että lääkkeiden jakelua yleisölle koskevia erityisehtoja ei ole yhdenmukaistettu unionin tasolla ja jäsenvaltiot saavat siksi asettaa ehtoja lääkkeiden jakelulle yleisölle Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen rajoissa.

(22) Tutkiessaan, ovatko lääkkeiden vähittäisjakelun ehdot unionin oikeuden mukaisia, Euroopan unionin tuomioistuin, jäljempänä ’unionin tuomioistuin’, on tunnustanut lääkkeiden hyvin erityisen luonteen, koska lääkkeiden terapeuttiset vaikutukset erottavat lääkkeet olennaisesti muista tavaroista. Unionin tuomioistuin on myös katsonut, että ihmisten terveyden ja hengen suojaaminen on Euroopan unionin toiminnasta tehdyssä sopimuksessa suojelluista oikeushyvistä ja intresseistä tärkein ja että jäsenvaltioiden asiana on päättää siitä tasosta, jolla ne aikovat suojella kansanterveyttä, sekä siitä tavasta, jolla kyseinen taso on saavutettava. Koska tämä taso voi vaihdella jäsenvaltiosta toiseen, jäsenvaltioilla on oltava harkintavalta päättää [(tuomio 19.5.2009, Apothekerkammer des Saarlandes ym., C-171/07 ja C-172/07, EU:C:2009:316, 19 ja 31 kohta)] lääkkeiden jakelua yleisölle koskevista ehdoista alueellaan.

(23) Erityisesti kansanterveydellisten vaarojen perusteella ja ottaen huomioon jäsenvaltioilla olevan toimivallan päättää siitä, miten laajasti kansanterveyttä on suojattava, unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä on tunnustettu, että jäsenvaltiot voivat varata lääkkeiden vähittäismyynnin lähtökohtaisesti pelkästään proviisoreille [(tuomio 19.5.2009, Apothekerkammer des Saarlandes ym., C-171/07 ja C-172/07, EU:C:2009:316, 34 ja 35 kohta)].

(24) Jäsenvaltioiden olisi sen vuoksi, unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö huomioon ottaen, voitava asettaa tietoyhteiskunnan palvelujen avulla etämyyntiin tarjottavien lääkkeiden vähittäisjakelulle ehtoja, jotka ovat kansanterveyden suojelun kannalta perusteltuja. Tällaiset ehdot eivät saisi rajoittaa aiheettomasti sisämarkkinoiden toimintaa.”

Direktiivi (EU) 2015/1535

6 Teknisiä määräyksiä ja tietoyhteiskunnan palveluja koskevia määräyksiä koskevien tietojen toimittamisessa noudatettavasta menettelystä 9.9.2015 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2015/1535 (EUVL 2015, L 241, s. 1) 1 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Tässä direktiivissä tarkoitetaan:

– –

b) ’palvelulla’ kaikkia tietoyhteiskunnan palveluja, toisin sanoen kaikkia etäpalveluina sähköisessä muodossa palvelun vastaanottajan henkilökohtaisesta pyynnöstä toimitettavia palveluja, joista tavallisesti maksetaan korvaus.

Tässä määritelmässä tarkoitetaan:
i) ’etäpalvelulla’ palvelua, joka toimitetaan siten, että osapuolet eivät ole samanaikaisesti läsnä;
ii) ilmaisulla ’sähköisessä muodossa’ palvelua, joka lähetetään lähetyspaikasta ja vastaanotetaan määränpäässä tietoja elektronisesti käsittelevien laitteiden (mukaan lukien digitaalinen pakkaaminen) tai tietojen säilytyksen avulla ja joka lähetetään, siirretään ja vastaanotetaan kokonaan linjoja, radioyhteyttä, optisia tai muita elektromagneettisia välineitä käyttäen;
iii) ’palvelun vastaanottajan henkilökohtaisesta pyynnöstä toimitettavalla palvelulla’ palvelua, joka toimitetaan henkilökohtaisen pyynnön perusteella tapahtuvana tiedonsiirtona.

Ohjeellinen luettelo palveluista, joita ei tarkoiteta tässä määritelmässä, on liitteessä I;

– –”

7 Kyseisen direktiivin 10 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Kumotaan direktiivi 98/34/EY, sellaisena kuin se on muutettuna tämän direktiivin liitteessä III olevassa A osassa mainituilla säädöksillä ja määräyksillä, sanotun kuitenkaan vaikuttamatta jäsenvaltioiden velvollisuuteen noudattaa kumottavan direktiivin liitteessä III olevassa B osassa ja tämän direktiivin liitteessä III olevassa B osassa olevia määräaikoja, joiden kuluessa niiden on saatettava kyseisissä liitteissä luetellut direktiivit osaksi kansallista lainsäädäntöä.

Viittauksia kumottuun direktiiviin pidetään viittauksina tähän direktiiviin liitteessä IV olevan vastaavuustaulukon mukaisesti.”

8 Direktiivin 2015/1535 11 artiklan mukaan kyseinen direktiivi tulee voimaan 7.10.2015 eli kahdentenakymmenentenä päivänä sen jälkeen, kun se on julkaistu Euroopan unionin virallisessa lehdessä.

Ranskan lainsäädäntö

9 Kansanterveyslain (code de la santé publique), sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasiassa (jäljempänä kansanterveyslaki), L. 5125-25 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Apteekkarit eivät saa ottaa vastaan lääketilauksia tai muita L. 4211-1 §:ssä mainittuja tuotteita tai esineitä tavanmukaisten välittäjien välityksellä eivätkä kuljettaa tai toimittaa kotiin tällä tavoin tilattuja lääkkeitä, tuotteita tai esineitä.”

10 Kyseisen lain L. 5125-26 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Kaikkien L. 4211-1 §:ssä mainittujen lääkkeiden, tuotteiden tai esineiden myynti yleisölle on kiellettyä sellaisten toimeksisaajien, ostoryhmittymien tai yksikköjen välityksellä, jotka omistaa tai joita hallinnoi henkilö, jolla ei ole L. 4221-1 §:ssä mainittuja tutkintotodistuksia, todistuksia tai muita kelpoisuutta osoittavia asiakirjoja.”

11 Kyseisen lain L. 5125-33 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Lääkkeiden sähköisellä kaupankäynnillä tarkoitetaan taloudellista toimintaa, jossa apteekkari tarjoaa tai takaa etäpalveluna ja sähköisesti ihmisille tarkoitettujen lääkkeiden vähittäismyyntiä ja jakelua yleisölle ja toimittaa tätä varten terveystietoja verkossa.

Sähköistä kaupankäyntiä harjoitetaan apteekin verkkosivustolta.

Tällaisen sivuston perustaminen ja pitäminen on sallittua yksinomaan seuraaville apteekkareille:

1° apteekkari, joka on apteekkiluvan haltija

2° apteekkari, joka pitää keskinäisesti toimivaa apteekkia tai kaivospelastusapteekkia yksinomaan jäsenilleen.

Apteekkari, joka on apteekkiluvan haltija tai joka pitää keskinäisesti toimivaa apteekkia tai kaivospelastusapteekkia, vastaa kustantamansa verkkosivuston sisällöstä ja lääkkeiden sähköisen kaupankäynnin edellytyksistä.

Proviisorit, jotka ovat saaneet valtuutuksen joltakin kuudennessa momentissa mainituista apteekkareista, voivat osallistua apteekin verkkosivuston ylläpitoon.

Apteekkarit, jotka tulevat apteekkiluvan haltijoiden tai apteekin pitäjien sijaan luvanhaltijan kuoleman jälkeen, voivat ylläpitää apteekkiluvan haltijan aiemmin perustamaa apteekin verkkosivustoa.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

12 Doctipharma suunnitteli Pictime Coreyren ylläpitämän internetsivuston www.doctipharma.fr, jolla internetin käyttäjät saattoivat ostaa apteekkien sivustoilta farmaseuttisia tuotteita ja lääkkeitä, jotka eivät edellytä lääkemääräystä.

13 UDGPO, joka on apteekkiryhmittymien edunvalvontayhdistys, katsoi, että Doctipharman verkkosivustonsa avulla tarjoama palvelu merkitsi sitä, että Doctipharma osallistui lääkkeiden verkkokauppaan, vaikka se ei ollut apteekkari, ja nosti Doctipharmaa ja Pictime Coreyrea vastaan kanteen tribunal de commerce de Nanterressa (Nanterren kauppatuomioistuin, Ranska), jotta tämä toteaisi kyseisen internetsivuston laittomaksi ja määräisi toiminnan lopettamisesta uhkasakon uhalla.

14 Tribunal de commerce de Nanterre hyväksyi 31.5.2016 antamassaan tuomiossa UDGPO:n vaatimukset. Se totesi, että internetsivusto www.doctipharma.fr oli lainvastainen lääkkeiden myynnin osalta, ja velvoitti Doctipharma-yhtiön lopettamaan lääkkeiden sähköisen kaupankäynnin kyseisellä sivustolla.

15 Doctipharma valitti cour d'appel de Versailles'hin (Versailles'n ylioikeus, Ranska), joka kumosi ensimmäisen oikeusasteen tuomion 12.12.2017 antamallaan tuomiolla muun muassa sillä perusteella, että internetsivusto oli tekninen alusta, jolla ei suoraan pidetty kaupan lääkkeitä.

16 Cour de cassation (ylin yleinen tuomioistuin, Ranska) kumosi kyseisen tuomion 19.6.2019 antamallaan tuomiolla kansanterveyslain L. 5125-25 §:n 2 momentin ja L. 5125-26 §:n rikkomisen perusteella ja palautti asian cour d'appel de Paris'n, joka on ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin, käsiteltäväksi. Cour de cassationin mukaan Doctipharman toiminta, joka muodostuu apteekkareiden ja mahdollisten asiakkaiden saattamisesta yhteen lääkkeiden myyntiä varten, merkitsee sitä, että kyseinen yhtiö toimi välittäjänä ja osallistui siten lääkkeiden verkkokauppaan olematta apteekkari, mikä on mainittujen kansanterveyslain säännösten vastaista.

17 Doctipharma väittää ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa, että sen toiminta rajoittuu sellaisen keskinäisen ratkaisun tekniseen ylläpitoon, joka on tarkoitettu apteekkareille, jotta he voivat julkaista internetsivustonsa ja ylläpitää sitä. Tältä osin yhtäältä se vetoaa muun muassa direktiivin 2001/83 85 c artiklaan. Toisaalta se väittää, että 20.12.2017 annettua tuomiota Asociación Profesional Elite Taxi (C-434/15, EU:C:2017:981), joka koski Uberin ei-ammattimaisia kuljettajia, ei voida soveltaa pääasiassa.

18 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa tältä osin, että apteekkarit ovat, toisin kuin Uberin ei-ammattimaiset kuljettajat, lääkkeiden myynnin ammattilaisia, joiden sähköinen etämyynti on vain lisätoimintaa, ja että Doctipharma ei vaikuta osallistuvan tämän alustan avulla myytyjen lääkkeiden hintojen määrittämiseen, joten se epäilee sitä, että unionin tuomioistuimen 20.12.2017 antamassaan tuomiossa Asociación Profesional Elite Taxi (C-434/15, EU:C:2017:981) esittämää tulkintaa voitaisiin soveltaa käsiteltävään asiaan.

19 Lopuksi se korostaa, että pääasiaa käsitelleet ranskalaiset tuomioistuimet ovat omaksuneet vastakkaisia lähestymistapoja Doctipharman tarjoaman palvelun ominaispiirteiden ja direktiivin 2001/83 85 c artiklan tulkinnan osalta.

20 Näissä olosuhteissa cour d'appel de Paris on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Onko Doctipharman sivustolla www.doctipharma.fr ja siltä käsin harjoittamaa toimintaa pidettävä [direktiivissä 98/34] tarkoitettuna ’tietoyhteiskunnan palveluna’?

2) Kuuluuko tällaisessa tilanteessa Doctipharman sivustolla www.doctipharma.fr ja siltä käsin harjoittama toiminta [direktiivin 2001/83] 85 c artiklan soveltamisalaan?

3) Onko [direktiivin 2001/83] 85 c artiklaa tulkittava siten, että kansanterveyslain L. 5125-25 ja L. 5125-26 §:n tulkinnasta ilmenevä kielto, joka koskee Doctipharman sivustolla www.doctipharma.fr ja siltä käsin harjoittamaa toimintaa, on kansanterveyden suojelemiseksi oikeutettu rajoitus?

4) Jos näin ei ole, onko [direktiivin 2001/83] 85 c artiklaa tulkittava siten, että siinä sallitaan Doctipharman sivustolla www.doctipharma.fr ja siltä käsin harjoittama toiminta?

5) Onko tässä tapauksessa Doctipharman toiminnan kieltäminen, joka ilmenee Cour de cassationin kansanterveyslain L. 5125-25 ja L. 5125-26 §:ää koskevasta tulkinnasta, oikeutettua [direktiivin 2001/83] 85 c artiklassa tarkoitetulla tavalla kansanterveyden suojelemiseksi?

6) Jos näin ei ole, onko [direktiivin 2001/83] 85 c artiklaa tulkittava siten, että siinä sallitaan Doctipharman toiminta, joka on ’tietoyhteiskunnan palvelu’?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Ensimmäinen kysymys

21 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyrkii ensimmäisellä kysymyksellään selvittämään, onko Doctipharman sivustolla www.doctipharma.fr ja siltä käsin harjoittamaa toimintaa pidettävä direktiivissä 98/34 tarkoitettuna tietoyhteiskunnan palveluna.

22 Yhtäältä on todettava, että – kuten direktiivin 2015/1535 10 ja 11 artiklasta ilmenee – direktiivi 98/34 kumottiin 7.10.2015 alkaen. Doctipharma toteaa huomautuksissaan, että pääasiassa kyseessä olevia palveluja tarjottiin vuoteen 2016 saakka, ja ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että Doctipharma velvoitettiin 31.5.2016 annetulla tuomiolla lopettamaan lääkkeiden verkkokauppa internetsivustollaan. Näin ollen myös direktiivin 2015/1535 säännöksiä voidaan soveltaa ajallisesti pääasian tosiseikkoihin.

23 On kuitenkin korostettava, että direktiivin 98/34 1 artiklan 2 alakohta ja direktiivin 2015/1535 1 artiklan 1 kohdan b alakohta, joissa määritellään käsite ”tietoyhteiskunnan palvelu”, ovat sanamuodoltaan samanlaiset.

24 Toisaalta unionin tuomioistuimen käytettävissä olevasta asiakirja-aineistosta ilmenee, että Doctipharman tarjoamaa palvelua tarjotaan internetsivustolla ja se muodostuu siitä, että apteekkareita ja asiakkaita saatetaan yhteen, jotta kyseisen palvelun tilanneiden apteekkien internetsivustolla voidaan myydä lääkkeitä, jotka eivät edellytä lääkemääräystä.

25 Näin ollen on ymmärrettävä, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee ensimmäisellä kysymyksellään lähinnä, onko direktiivin 98/34 1 artiklan 2 alakohtaa ja direktiivin 2015/1535 1 artiklan 1 kohdan b alakohtaa tulkittava siten, että internetsivustolla tarjottava palvelu, joka muodostuu siitä, että apteekkareita ja asiakkaita saatetaan yhteen, jotta kyseisen palvelun tilanneiden apteekkien internetsivustolla voidaan myydä lääkkeitä, jotka eivät edellytä lääkemääräystä, kuuluu kyseisissä säännöksissä tarkoitetun tietoyhteiskunnan palvelun käsitteen alaan.

26 Direktiivin 98/34 1 artiklan a alakohdassa ja direktiivin 2015/1535 1 artiklan 1 kohdan b alakohdassa määritellään käsite ”tietoyhteiskunnan palvelut” siten, että sillä tarkoitetaan ”kaikkia etäpalveluina sähköisessä muodossa palvelun vastaanottajan henkilökohtaisesta pyynnöstä toimitettavia palveluja, joista tavallisesti maksetaan korvaus”.

27 Nyt käsiteltävässä asiassa on muistutettava kyseisissä säännöksissä asetetusta viimeisestä edellytyksestä, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan palvelun vastaanottajan ei välttämättä tarvitse maksaa korvausta palvelun tarjoajan taloudellisen toiminnan yhteydessä tarjoamasta palvelusta (ks. vastaavasti tuomio 15.9.2016, Mc Fadden, C-484/14, EU:C:2016:689, 41 kohta ja tuomio 4.5.2017, Vanderborght, C-339/15, EU:C:2017:335, 36 kohta).

28 Näin ollen pääasiassa kyseessä olevan kaltaisen palvelun luokittelemiseksi direktiivin 98/34 1 artiklan 2 alakohdassa ja direktiivin 2015/1535 1 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitetun käsitteen ”tietoyhteiskunnan palvelu” alaan kuuluvaksi palveluksi merkitystä ei ole sillä, että kyseinen palvelu tarjotaan ilmaiseksi henkilölle, joka ostaa lääkkeen, joka ei edellytä lääkemääräystä, koska kyseisen palvelun tarjoaja ja kukin mainittua palvelua käyttävä apteekkari tekevät palvelun suorittamista koskevan sopimuksen, johon liittyy maksu.

29 Tältä osin merkitystä ei ole myöskään sillä, kuten Doctipharma on todennut, että sen palvelualustan tilanneet apteekkarit maksoivat sille yleisten myyntiehtojen nojalla korvauksen pakettihintana, tai, kuten Ranskan hallitus on ilmoittanut, sillä, että Doctipharman tarjoamasta palvelusta tehtiin kuukausittainen tilaus, josta asiakasapteekit maksoivat Doctipharmalle kuukausimaksua, ja että alusta pidätti tietyn prosenttiosuuden myynnin arvosta.

30 Tästä seuraa, että jollei tarkistuksista, jotka ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on suoritettava, muuta johdu, pääasiassa kyseessä oleva palvelu on joka tapauksessa katsottava suoritetuksi korvausta vastaan.

31 Direktiivin 98/34 1 artiklan 2 alakohdassa ja direktiivin 2015/1535 1 artiklan 1 kohdan b alakohdassa säädetyistä ensimmäisestä ja toisesta edellytyksestä on todettava, että Doctipharman tarjoama palvelu voidaan sen ominaisuudet huomioon ottaen katsoa suoritetuksi mainituissa säännöksissä tarkoitetulla tavalla etäpalveluna ja sähköisessä muodossa, koska asiakkaan ja apteekkarin yhteen saattaminen toteutetaan internetsivuston avulla siten, että yhtäältä palvelun tarjoaja ja toisaalta asiakas tai apteekkari eivät ole samanaikaisesti läsnä, mikä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tarkistettava.

32 Direktiivin 98/34 1 artiklan 2 alakohdassa ja direktiivin 2015/1535 1 artiklan 1 kohdan b alakohdassa säädetystä kolmannesta edellytyksestä on todettava, että unionin tuomioistuimen käytettävissä olevasta asiakirja-aineistosta ja erityisesti Doctipharman tarjoaman palvelun kuvauksesta ilmenee, että kyseinen palvelu tarjotaan yhtäältä apteekkarien henkilökohtaisesta pyynnöstä, koska heidän on ryhdyttävä tilaajiksi Doctipharman internetsivustolle voidakseen

käyttää kyseistä palvelua, ja toisaalta asiakkaiden henkilökohtaisesta pyynnöstä, koska asiakkaiden on perustettava asiakastili voidakseen päästä valitsemilleen apteekkarien sivustoille ostaakseen tilauksen perusteella lääkkeitä, jotka eivät edellytä lääkemääräystä.

33 Tästä seuraa, että Doctipharman tarjoaman kaltainen palvelu on luokiteltava direktiivin 98/34 1 artiklan 2 alakohdassa ja direktiivin 2015/1535 1 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitetuksi tietoyhteiskunnan palveluksi, jollei ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen suorittamista tarkistuksista muuta johdu.

34 Tätä päätelmää ei horjuta unionin tuomioistuimen 20.12.2017 antamassa tuomiossa Asociación Profesional Elite Taxi (C-434/15, EU:C:2017:981), 19.12.2019 antamassa tuomiossa Airbnb Ireland (C-390/18, EU:C:2019:1112) ja 3.12.2020 antamassa tuomiossa Star Taxi App (C-62/19, EU:C:2020:980) vahvistama oikeuskäytäntö.

35 Kyseisestä oikeuskäytännöstä nimittäin ilmenee, että palvelu, jonka tarkoituksena on saattaa yhteen asiakkaat ja toisen luonteeltaan erilaisen palvelun tarjoajat ja joka täyttää kaikki direktiivin 98/34 1 artiklan 2 alakohdassa ja direktiivin 2015/1535 1 artiklan 1 kohdan b alakohdassa säädetyt edellytykset, on luokiteltava ”tietoyhteiskunnan palveluksi”, kun tällainen palvelu on kyseisten palveluntarjoajien tarjoamasta luonteeltaan erilaisesta palvelusta erillinen palvelu. Asian on kuitenkin oltava eri tavalla, jos käy ilmi, että tämä välityspalvelu on erottamaton osa kokonaispalvelua, jonka pääasiallinen osatekijä on palvelu, joka luokitellaan oikeudellisesti muuksi kuin ”tietoyhteiskunnan palveluksi” (tuomio 3.12.2020, Star Taxi App, C-62/19, EU:C:2020:980, 49 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

36 Kuten julkisasiamies totesi ratkaisuehdotuksensa 28 ja 29 kohdassa, palvelu, jossa apteekkareita ja asiakkaita saatetaan yhteen kyseisen palvelun tilanneiden apteekkien myyntisivustoilta tapahtuvaa sellaisten lääkkeiden myyntiä varten, jotka eivät edellytä lääkemääräystä, ei todennäköisesti ole erottamaton osa sellaista kokonaispalvelua, jonka keskeistä osaa ei voida luokitella ”tietoyhteiskunnan palveluksi”.

37 Koska tällaiseen palveluun ei sovelleta erillistä oikeudellista järjestelmää, ensimmäiseen kysymykseen vastattaessa ei tämän vuoksi ole tarpeen ottaa huomioon tämän tuomion 34 kohdassa mainittuihin tuomioihin perustuvaa tulkintaa ja arviointiperusteita.

38 Edellä esitetyn perusteella ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 98/34 1 artiklan 2 alakohtaa ja direktiivin 2015/1535 1 artiklan 1 kohdan b alakohtaa on tulkittava siten, että internetsivustolla tarjottava palvelu, joka muodostuu siitä, että apteekkareita ja asiakkaita saatetaan yhteen, jotta kyseisen palvelun tilanneiden apteekkien internetsivustoilla voidaan myydä lääkkeitä, jotka eivät edellytä lääkemääräystä, kuuluu kyseisissä säännöksissä tarkoitetun tietoyhteiskunnan palvelun käsitteen alaan.

Toinen, kolmas, neljäs, viides ja kuudes kysymys

39 Toisella, kolmannella, neljännellä, viidennellä ja kuudennella kysymyksellään, joita on tarkasteltava yhdessä, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee lähinnä, onko direktiivin 2001/83 85 c artiklaa tulkittava siten, että jäsenvaltiot voivat kyseisen säännöksen perusteella kieltää sellaisen palvelun tarjoamisen, joka muodostuu siitä, että apteekkareita ja asiakkaita saatetaan yhteen internetsivuston avulla, jotta kyseisen palvelun tilanneiden apteekkien internetsivustoilla voidaan myydä lääkkeitä, jotka eivät edellytä lääkemääräystä.

40 Tältä osin on muistutettava, että direktiivin 2011/62 1 artiklan 20 alakohdalla direktiiviin 2001/83 lisättiin VII a osasto, jonka otsikko on ”Etämyynti yleisölle”. Kyseiseen osastoon sisältyy muun muassa direktiivin 85 c artikla, joka koskee lääkkeiden etämyyntiä yleisölle.

41 Kyseisestä säännöksestä ilmenee ensinnäkin, että jäsenvaltioiden on sallittava lääkkeiden, jotka eivät edellytä lääkemääräystä, etämyynti yleisölle direktiivissä 98/34 määriteltyjen kaltaisten tietoyhteiskunnan palvelujen avulla. Jäsenvaltion lainsäädännössä asetettu kielto tarjota etämyyntiä yleisölle on nimittäin sallittua ainoastaan lääkemääräystä edellyttävien lääkkeiden osalta.

42 Toiseksi kyseisen 85 c artiklan 1 kohdassa vahvistetaan henkilöihin, lääkkeisiin ja internetsivustoihin liittyvät edellytykset, jotka on asetettu lääkkeiden tietoyhteiskunnan palvelujen avulla yleisölle tapahtuvalle etämyynnille ja joiden noudattamista jäsenvaltioiden on valvottava.

43 Erityisesti sellaisten henkilöiden osalta, joilla on lupa tai valtuudet tällaiseen myyntiin, kyseisen 1 kohdan a alakohdassa täsmennetään, että tällaisia lääkkeitä tarjoavalla luonnollisella henkilöllä tai oikeushenkilöllä on oltava lupa tai valtuudet toimittaa lääkkeitä yleisölle etämyyntinä ”sen jäsenvaltion kansallisen lainsäädännön mukaisesti, johon kyseinen henkilö on sijoittautunut”.

44 Jäsenvaltioiden toimivaltaa täydentää mainitun 85 c artiklan 6 kohta, jossa säädetään, että jäsenvaltiot ovat toimivaltaisia myös kohdistamaan seuraamuksia muihin kuin kyseisen artiklan 1 kohdassa tarkoitettuihin henkilöihin, jotka tarjoavat lääkkeitä etämyyntinä yleisölle tietoyhteiskunnan palvelujen avulla, sellaisina kuin ne on määritelty direktiivissä 98/34.

45 Näin ollen ainoastaan jäsenvaltioilla on toimivalta määrittää luonnolliset henkilöt tai oikeushenkilöt, joilla on lupa tai valtuudet toimittaa lääkkeitä etämyyntiin yleisölle.

46 Edellytyksistä, jotka voidaan asettaa tietoyhteiskunnan palvelujen avulla tapahtuvalle etämyynnille yleisölle, on todettava, että direktiivin 2001/83 85 c artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat asettaa ehtoja tietoyhteiskunnan palvelujen avulla etämyyntiin yleisölle tarjottavien lääkkeiden vähittäisjakelulle niiden alueella.

47 Kuten kyseisen säännöksen sanamuodosta ilmenee, jäsenvaltiot voivat kuitenkin asettaa tällaisia ehtoja lääkkeiden vähittäisjakelulle ainoastaan ”kansanterveyden suojelemiseksi”.

48 Sen määrittämiseksi, voidaanko Doctipharman tarjoaman kaltainen palvelu kieltää direktiivin 2001/83 85 c artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaisesti annetun kansallisen lainsäädännön perusteella, ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on arvioitava, onko – kun otetaan huomioon kyseisen palvelun, jossa apteekkareita ja asiakkaita saatetaan yhteen muiden kuin lääkemääräystä edellyttävien lääkkeiden verkkomyyntiä varten, ominaispiirteet – katsottava, että kyseisen palvelun tarjoaja ainoastaan saattaa myyjiä ja asiakkaita yhteen omalla myynnistä erillisellä palvelusuorituksella, vai onko kyseisen palveluntarjoajan katsottava itse suorittavan myynnin.

49 Tältä osin ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tehtävänä on puhtaasti tosiseikkoja koskevan arvioinnin perusteella määrittää se henkilö, onpa se Doctipharma tai sen tarjoamaa palvelua käyttävät apteekkarit, joka toteuttaa muiden kuin lääkemääräystä edellyttävien

lääkkeiden myynnin, eikä arvioinnin kohteena siis voi olla Doctipharman tarjoaman palvelun, joka on joka tapauksessa tietoyhteiskunnan palvelu, kuten unionin tuomioistuin toteaa ensimmäiseen kysymykseen antamassaan vastauksessa, luonne.

50 Jos tämän tarkastelun päätteeksi olisi todettava Doctipharman tarjoaman palvelun erityispiirteiden perusteella, että sitä itseään on pidettävä myynnin suorittajana, direktiivin 2001/83 85 c artiklan 1 kohdan a alakohta ei olisi esteenä sille, että jäsenvaltio, jonka alueelle Doctipharma on sijoittautunut, kieltää kyseisen palvelun.

51 Kuten tämän tuomion 43–45 kohdasta ilmenee, on nimittäin niin, että jäsenvaltioilla on yksinomainen toimivalta määritellä henkilöt, joilla on lupa tai valtuudet myydä yleisölle etämyyntinä tietoyhteiskunnan palvelujen avulla lääkkeitä, jotka eivät edellytä lääkemääräystä. Ranskan viranomaiset voivat siis varata tällaisten lääkkeiden etämyynnin yleisölle kyseisten palvelujen avulla ainoastaan henkilöille, jotka ovat apteekkareita.

52 Mikäli ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin sitä vastoin toteaisi, että kyseinen palvelu muodostuu yksinomaan myyjien ja asiakkaiden yhteen saattamisesta siten, että Doctipharma tarjoaa omaa, myynnistä erillistä palvelua, kyseistä palvelua ei voitaisi kieltää direktiivin 2001/83 85 c artiklan 1 kohdan a alakohdan nojalla sillä perusteella, että Doctipharma osallistui lääkkeiden sähköiseen myyntiin olematta apteekkari.

53 Lisäksi tällaisessa tilanteessa Doctipharman tarjoama palvelu ei kuuluisi direktiivin 2001/83 85 c artiklan 2 kohdassa tarkoitetun käsitteen ”ehdot tietoyhteiskunnan palvelujen avulla etämyyntiin yleisölle tarjottavien lääkkeiden vähittäisjakelulle” alaan eikä sitä voitaisi myöskään kieltää kyseisen säännöksen perusteella.

54 Kuten ensimmäiseen kysymykseen annetusta vastauksesta ilmenee, internetsivustolla tarjottava palvelu, joka muodostuu siitä, että apteekkareita ja asiakkaita saatetaan yhteen, jotta kyseisen palvelun tilanneiden apteekkien internetsivustoilla voidaan myydä lääkkeitä, jotka eivät edellytä lääkemääräystä, on nimittäin luokiteltava direktiivin 98/34 1 artiklan 2 alakohdassa ja direktiivin 2015/1535 1 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitetuksi ”tietoyhteiskunnan palveluksi”.

55 Direktiivin 2001/83 85 c artiklan 1 kohdassa säädetään nimenomaisesti, että rajoittamatta kansallista lainsäädäntöä, jossa kielletään reseptilääkkeiden tarjoaminen etämyyntiin yleisölle tietoyhteiskunnan palvelujen avulla, jäsenvaltioiden on varmistettava, että lääkkeitä tarjotaan etämyyntiin yleisölle direktiivissä 98/34 määriteltyjen tietoyhteiskunnan palvelujen avulla.

56 Näin ollen olisi epäjohdonmukaista katsoa, että jäsenvaltiot voisivat kieltää tällaisen palvelun käytön direktiivin 2001/83 85 c artiklan 2 kohdan perusteella.

57 Edellä esitetyn perusteella toiseen, kolmanteen, neljänteen, viidenteen ja kuudenteen kysymykseen on vastattava siten, että direktiivin 2001/83 85 c artiklaa on tulkittava siten, että jäsenvaltiot voivat kyseisen säännöksen perusteella kieltää sellaisen palvelun tarjoamisen, joka muodostuu siitä, että apteekkareita ja asiakkaita saatetaan yhteen internetsivuston avulla, jotta kyseisen palvelun tilanneiden apteekkien internetsivustoilla voidaan myydä lääkkeitä, jotka eivät edellytä lääkemääräystä, jos mainitun palvelun ominaispiirteet huomioon ottaen ilmenee, että kyseisen palvelun tarjoaja itse toteuttaa tällaisten lääkkeiden myynnin ilman, että sillä on siihen lupa tai valtuudet sen jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti, jonka alueelle se on sijoittautunut.

Oikeudenkäyntikulut

58 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (toinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) **Teknisiä standardeja ja määräyksiä ja tietoyhteiskunnan palveluja koskevia määräyksiä koskevien tietojen toimittamisessa noudatettavasta menettelystä 22.6.1998 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 98/34/EY, sellaisena kuin se on muutettuna 20.7.1998 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 98/48/EY, 1 artiklan 2 alakohtaa ja teknisiä määräyksiä ja tietoyhteiskunnan palveluja koskevia määräyksiä koskevien tietojen toimittamisessa noudatettavasta menettelystä 9.9.2015 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2015/1535 1 artiklan 1 kohdan b alakohtaa**

   on tulkittava siten, että

   internetsivustolla tarjottava palvelu, joka muodostuu siitä, että apteekkareita ja asiakkaita saatetaan yhteen, jotta kyseisen palvelun tilanneiden apteekkien internetsivustoilla voidaan myydä lääkkeitä, jotka eivät edellytä lääkemääräystä, kuuluu kyseisissä säännöksissä tarkoitetun tietoyhteiskunnan palvelun käsitteen alaan.

2) **Tietoyhteiskunnan palveluja, erityisesti sähköistä kaupankäyntiä, sisämarkkinoilla koskevista tietyistä oikeudellisista näkökohdista 6.11.2001 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2001/83/EY, sellaisena kuin se on muutettuna 8.6.2011 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2011/62/EU, 85 c artiklaa**

   on tulkittava siten, että

   jäsenvaltiot voivat kyseisen säännöksen perusteella kieltää sellaisen palvelun tarjoamisen, joka muodostuu siitä, että apteekkareita ja asiakkaita saatetaan yhteen internetsivuston avulla, jotta kyseisen palvelun tilanneiden apteekkien internetsivustoilla voidaan myydä lääkkeitä, jotka eivät edellytä lääkemääräystä, jos mainitun palvelun ominaispiirteet huomioon ottaen ilmenee, että kyseisen palvelun tarjoaja itse toteuttaa tällaisten lääkkeiden myynnin ilman, että sillä on siihen lupa tai valtuudet sen jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti, jonka alueelle se on sijoittautunut.

Allekirjoitukset